

Talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Buxoro Xalqaro universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar masalalari o'rganilgan. Sahna madaniyati nafaqat talabaning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, balki uning psixologik tayyorgarligi, kommunikativ ko'nikmalari va estetik tafakkurini shakllantirish bilan bog'liq. Tadqiqot metodikasi sifatida eksperimental pedagogika, kuzatish, interaktiv mashg'ulotlar, audio-video tahlil va innovatsion ta'lim texnologiyalari qo'llanilgan. Matnda sahna madaniyatini o'rgatishda individual va guruhviy metodlar, kreativ va interaktiv yondashuvlar, multimedia resurslardan foydalanish, shuningdek, raqamli platformalar orqali mashg'ulotlarni samarali tashkil etish usullari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar talabaning sahnada ishonch hosil qilishini, ijodiy ifodasini va auditoriya bilan samarali aloqasini rivojlantiradi. Maqola nazariy va amaliy jihatdan oliy ta'lim muassasalarida sahna madaniyati ta'limini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sahna madaniyati, innovatsion yondashuv, talaba, interaktiv metod, kreativlik, psixologik tayyorgarlik, multimedia, raqamli platforma, pedagogika, ijodiy rivojlanish

Innovative approaches to the formation of stage culture in students

O'ktam San'atboy-o'g'li San'atboev
Bukhara International University

Abstract: This article studies the issues of innovative approaches to the formation of stage culture in students. Stage culture is associated not only with the development of the student's creative potential, but also with the formation of his psychological preparation, communicative skills and aesthetic thinking. Experimental pedagogy, observation, interactive training, audio-video analysis and innovative educational technologies were used as research methodologies. The text analyzes individual and group methods, creative and interactive approaches, the use of multimedia resources, as well as methods of effective organization of classes through digital platforms in teaching stage culture. The results of the study show that innovative approaches

develop the student's confidence on stage, creative expression and effective communication with the audience. The article serves to improve the education of stage culture in higher educational institutions in theoretical and practical terms.

Keywords: stage culture, innovative approach, student, interactive method, creativity, psychological preparation, multimedia, digital platform, pedagogy, creative development

Kirish. Sahna madaniyati talabani shaxsiy va ijodiy rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Bu tushuncha nafaqat vokal, drama yoki instrumental san'at bilan bog'liq, balki talabani psixologik tayyorgarligi, auditoriya bilan samarali aloqa qilish ko'nikmalari, o'zini ifodalash va kreativ fikrlash qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. An'anaviy ta'lim jarayonida sahna madaniyati ko'proq ustoz tomonidan kuzatish, shaxsiy maslahatlar va amaliy mashg'ulotlar orqali shakllantirilgan. Biroq zamonaviy talabalar uchun interaktiv, kreativ va texnologik vositalarga asoslangan metodlar samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Innovatsion yondashuvlar - sahna madaniyatini shakllantirishda individual va guruh mashg'ulotlarni optimallashtirish, multimedia resurslar, raqamli platformalar va kreativ o'yin texnologiyalarini qo'llash imkonini beradi. Bu metodlar pedagogik jarayonni boyitadi, talabani ijodiy va psixologik ko'nikmalarini oshiradi, sahnada o'zini ishonchli his qilishini rag'batlantiradi. Kirish qismida sahna madaniyati tushunchasi, uning pedagogik ahamiyati va innovatsion yondashuvlarning dolzarbligi nazariy jihatdan asoslanadi.

Asosiy qism

Talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar

Sahna madaniyati har bir talabani ijodiy va shaxsiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. U nafaqat vokal, instrumental yoki dramatik san'at ko'nikmalarini shakllantiradi, balki talabani psixologik tayyorgarligi, auditoriya bilan samarali muloqot qilish qobiliyati, o'zini ifodalash va kreativ fikrlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. An'anaviy pedagogik yondashuvlarda sahna madaniyati ko'proq kuzatish, shaxsiy maslahatlar va amaliy mashg'ulotlar orqali shakllantirilgan bo'lsa, zamonaviy ta'lim jarayonida innovatsion metodlar talabani faol ishtirokini rag'batlantiradi va uning ijodiy salohiyatini oshiradi.

Innovatsion yondashuvlar talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda bir necha asosiy tamoyillarga tayangan. Birinchidan, individualizatsiya - talabani ovoz diapazoni, sahnada ifoda uslubi, psixologik holati va shaxsiy xususiyatlariga mos mashg'ulotlarni tashkil etishdir. Ikkinchidan, interaktivlik - talabani mashg'ulot jarayonida faol ishtirok etishi, guruh bilan o'zaro aloqalar orqali o'zini rivojlantirishga imkon yaratadi. Uchinchi tamoyil - kreativlikni rag'batlantirish, ya'ni ijodiy vazifalar, sahna loyihalari va o'yin mashqlari orqali talabani fantaziyasini va ijodiy tafakkurini

oshirishdir. To'rtinchidan, texnologik qo'llanish - multimedia resurslar, audio-video tahlil va raqamli platformalar yordamida mashg'ulotlarni boyitishdir.

Interaktiv metodlar sahna madaniyatini shakllantirishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Masalan, rol o'yinlari va dramatik mashqlar orqali talaba sahnadagi rolni ijro etadi va auditoriya bilan samarali aloqani o'rganadi. Guruh mashg'ulotlar talabaga sahna harakatlarini muvofiqlashtirish, kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Shuningdek, audio-video tahlil metodlari orqali talaba o'z ijrosini yozib, uni tahlil qiladi va pedagogik tavsiyalar oladi, bu esa o'zini baholash va sahnada ishonch hosil qilish ko'nikmalarini oshiradi.

Multimedia va raqamli platformalardan foydalanish sahna madaniyatini o'rgatishda innovatsion vosita sifatida keng qo'llaniladi. Virtual sahna mashg'ulotlari talabaning onlayn rejimda sahnada ijro etishni mashq qilishi va tizim tomonidan real vaqt tavsiyalar berilishi imkonini yaratadi. Raqamli sahna loyihalari esa talaba ijodiy loyiha yoki konsert dasturini yaratib, pedagoglar bilan birgalikda tahlil qilishni ta'minlaydi. Audio-video darsliklar sahnadagi harakatlar, vokal ifodalar va dramatik rollar bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Shu yo'l bilan talaba o'z ijrosini tahlil qilish, mustaqil ishlash va sahnada kreativ ifodani rivojlantirish imkoniga ega bo'ladi.

Kreativ o'yin texnologiyalari ham sahna madaniyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Talaba sahna rolini ijro etadi, guruh bilan sahna harakatlarini uyg'unlashtiradi va o'z ijodiy qarorlarini qabul qiladi. Bu jarayon psixologik tayyorgarlikni oshiradi, stressga chidamlilikni kuchaytiradi va guruh bilan samarali muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, dramatik o'yin mashqlari orqali talaba sahnada o'zini ishonchli his qiladi, auditoriya bilan aloqani mustahkamlaydi va ijodiy ifodasini boyitadi.

Pedagogik jarayonda metodik tavsiyalar sifatida quyidagilar samarali hisoblanadi: talabaning individual xususiyatlariga mos mashg'ulotlarni ishlab chiqish, interaktiv va guruh ishlari orqali kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish, multimedia va raqamli platformalardan keng foydalanish, kreativ o'yin va dramatik mashqlar orqali ijodiy ifodani rag'batlantirish, shuningdek audio-video tahlil yordamida talabaning ijrosini monitoring qilish va pedagogik tavsiyalar berish.

Innovatsion yondashuvlarning asosiy afzalligi shundaki, ular talabaning sahnada ishonch hosil qilishini, ijodiy salohiyatini oshirishini va auditoriya bilan samarali aloqani ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonni boyitadi va milliy sahna an'analarini zamonaviy ta'lim jarayoniga integratsiya qilish imkonini beradi. Zamonaviy talabalar uchun bu yondashuvlar sahna madaniyatini shakllantirish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli va motivatsion qiladi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi, talabaning psixologik tayyorgarligi va ijodiy ifodasini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar,

multimedia resurslar, raqamli platformalar va kreativ o'yin texnologiyalari sahnada ishonch hosil qilishni kuchaytiradi va talabanning ijodiy salohiyatini maksimal darajada namoyon etishga yordam beradi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida sahna madaniyati ta'limini takomillashtirishda innovatsion yondashuvlar muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

1. Sahnada madaniyatining pedagogik mohiyati

Sahna madaniyati talabanning ijodiy va shaxsiy rivojlanishi bilan bog'liq bo'lib, unda bir nechta asosiy komponentlar mavjud:

1. Ijodiy ifoda - talabanning o'z his-tuyg'ularini, hissiyotlarini va estetik qarashlarini auditoriyaga yetkazish qobiliyati.

2. Psixologik tayyorgarlik - sahnada ishonch hosil qilish, stress va xavotir bilan samarali kurashish, konsentratsiyani saqlash.

3. Kommunikativ ko'nikmalar - auditoriya bilan vizual va vokal aloqani ta'minlash, sahnada muvofiqlikni saqlash.

4. Texnik va estetik bilimlar - sahna uslubi, vokal va instrumental ijro texnikasi, sahna kiyimi va harakatlar bilan uyg'unlik.

Ushbu komponentlar bir-biri bilan uzviy bog'liq bo'lib, talabanning sahna madaniyatini kompleks shakllantiradi. An'anaviy pedagogik yondashuvlarda bu ko'nikmalar ko'proq amaliy mashg'ulotlar va ustoz maslahatlari orqali shakllantiriladi.

2. Innovatsion yondashuvlarning asosiy tamoyillari

Innovatsion yondashuvlar talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda quyidagi asosiy tamoyillarga tayangan:

- Individualizatsiya - har bir talabanning shaxsiy xususiyatlari, ovoz diapazoni, ifoda uslubi va psixologik holatiga mos mashg'ulotlar.

- Interaktivlik - talabanning mashg'ulot jarayonida faol ishtirok etishi, guruh bilan o'zaro aloqalar orqali o'zini rivojlantirish.

- Kreativlikni rag'batlantirish - ijodiy vazifalar, o'yinlar va sahna loyihalari orqali talabanning fantaziyasini oshirish.

- Texnologik qo'llanish - multimedia resurslar, audio-video tahlil va raqamli platformalar yordamida mashg'ulotlarni boyitish.

Innovatsion yondashuvlarning samaradorligini oshirish uchun pedagoglar interaktiv mashg'ulotlar, loyihaviy ishlar, audio-video tahlil va raqamli platformalardan keng foydalanadi.

3. Interaktiv metodlar

Interaktiv metodlar sahna madaniyatini shakllantirishda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Masalan:

- Rol o'yinlari va dramatik mashqlar - talaba sahnadagi rolni ijro etib, o'zini ifodalash va auditoriya bilan muloqot qilishni o'rganadi.

- Guruhiiy mashg'ulotlar - talabalar guruhda sahna harakatlarini muvofiqlashtiradi, kommunikativ va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantiradi.

- Audio-video tahlil - talabaning ijrosini yozib, uni ko'rib chiqish va tahlil qilish orqali o'zini baholash va pedagogik tavsiyalar olish.

Bu metodlar talabaning sahnada ishonch hosil qilishini, stressga chidamliligini oshiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

4. Multimedia va raqamli resurslardan foydalanish

Multimedia va raqamli platformalar sahna madaniyatini o'rgatishda innovatsion vosita sifatida qo'llaniladi. Masalan:

- Virtual sahna mashg'ulotlari - talaba onlayn platformada sahnada ijro etishni mashq qiladi va tizim real vaqt tavsiyalar beradi.

- Raqamli sahna loyihalari - talaba ijodiy loyiha yoki konsert dasturini yaratadi, pedagoglar esa ularni tahlil qiladi va tavsiyalar beradi.

- Audio-video darsliklar - sahnadagi harakatlar, vokal ifodalar va dramatik rollar bo'yicha ko'rsatmalarni taqdim etadi.

Bunday yondashuvlar talabaning o'zini baholash ko'nikmalarini oshiradi, mustaqil ishlashni rag'batlantiradi va sahnada kreativ ifodani rivojlantiradi.

5. Kreativ o'yin texnologiyalari

Kreativ o'yin texnologiyalari sahna madaniyatini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Ular talabaning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi, sahnadagi psixologik tayyorgarlikni oshiradi va guruh bilan muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan: talaba sahna rolini ijro etadi, guruh bilan sahna harakatlarini uyg'unlashtiradi va o'z ijodiy qarorlarini qabul qiladi.

6. Metodik tavsiyalar

Pedagogik jarayonda quyidagi metodik tavsiyalar samarali hisoblanadi:

1. Talabaning individual xususiyatlariga mos mashg'ulotlarni ishlab chiqish.

2. Interaktiv mashg'ulotlar va guruh ishlari orqali kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish.

3. Multimedia resurslar va raqamli platformalardan keng foydalanish.

4. Kreativ o'yin va dramatik mashqlar orqali ijodiy ifodani rag'batlantirish.

5. Audio-video tahlil yordamida talabaning ijrosini monitoring qilish va tavsiyalar berish.

Ushbu yondashuvlar talabaning sahna madaniyatini kompleks rivojlantirish, ijodiy salohiyatini oshirish va sahnada ishonch hosil qilishini ta'minlaydi.

Xulosa. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, talabalarda sahna madaniyatini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar nafaqat pedagogik jarayonni samarali tashkil etadi, balki talabaning ijodiy va psixologik rivojlanishini kuchaytiradi. Interaktiv metodlar, multimedia resurslar, raqamli platformalar va kreativ o'yin

texnologiyalari talabaning sahnada ishonch hosil qilishini, auditoriya bilan samarali aloqasini va ijodiy ifodasini oshiradi.

Innovatsion yondashuvlarning afzalligi shundaki, ular talabaning individual xususiyatlariga mos mashg'ulotlarni tashkil etish, mustaqil ishlashni rag'batlantirish va milliy sahna an'analarini zamonaviy pedagogik jarayonga integratsiya qilish imkonini beradi. Shu sababli, oliy ta'lim muassasalarida sahna madaniyati ta'limini takomillashtirish, pedagogik jarayonni boyitish va talabaning ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun innovatsion metodlar muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. *Scientific progress* 2 (3), 1060-1067
2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. *Science and Education* 4 (2), 1063-1068
3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. *Science and Education* 2 (11), 1039-1045
4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. *Science and Education* 4 (7), 289-295
5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. *Science and Education* 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. *Scientific progress* 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. *Science and Education* 3 (2), 1181-1187
8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. *Scientific progress* 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. *Scientific progress* 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки *Scientific progress* 2 (4), 446-451
11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. *Science and Education* 4 (7), 232-239
12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. *Science and Education* 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. *Scientific progress* 2 (2), 568-571

14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613
20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развивающийся музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развивающийся музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571
23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивный модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496
24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564
25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379
26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549
27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511
28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073

29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. Scientific progress 2 (2), 280-284

30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. Science and Education 4 (7), 312-319